„Arachne“

CHARTIJA

DĖL RIZIKOS VERTINIMO PRIEMONĖS „ARACHNE“

DIEGIMO IR TAIKYMO

ATLIEKANT VALDYMO PATIKRAS

Turinys

1 Preambulė ir tikslas 3

2 Bendrieji principai....3

3 Rizikos vertinimo priemonės „Arachne“ nauda ir rezultatų panaudojimas 3

4 Sąnaudos ir mokesčiai už licencijas 4

5 OLAF ir Europos Audito Rūmų prašymu suteikiama prieiga....4

6 Duomenų apsauga....4

7 Priemonę „Arachne“ taikančiai vadovaujančiajai institucijai Komisijos tarnybų teikiama parama....5

8 Komisijos tarnybų ir valstybių narių valdžios institucijų naudojimasis priemone „Arachne“ 6

9 Nauda ir pasekmės vadovaujančiajai institucijai, jei taikant priemonę „Arachne“ nurodoma didelė rizika....6

10 Leidimų suteikimo procedūra ir prieigos teisės....7

11 Duomenų perdavimas 7

12 Duomenų kokybės užtikrinimas 8

13 Nutraukimas ir prieigos panaikinimas 8

1 PREAMBULĖ IR TIKSLAS

„Arachne“ yra rizikos vertinimo priemonė, kurią sukūrė Europos Komisija (jai atstovauja Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties generalinis direktoratas ir Regioninės ir miestų politikos generalinis direktoratas, toliau – Komisijos tarnybos), glaudžiai bendradarbiaudama su tam tikromis valstybėmis narėmis. Komisijos tarnybos siekia padėti už Europos struktūrinius ir investicijų fondus (toliau – ESI fondai[1]) atsakingoms vadovaujančiosioms institucijoms, taikant rizikos vertinimo priemonę „Arachne“, veiksmingai ir efektyviai nustatyti rizikingiausius projektus, sutartis, rangovus ir paramos gavėjus, kad būtų galima atlikti valdymo patikras pagal Bendrųjų nuostatų reglamento (ES) Nr. 1303/2013 (toliau – BNR) 125 straipsnio 4 dalies c punktą.

Šia chartija siekiama patvirtinti vadovaujančiosios institucijos ir Komisijos tarnybų taikytiną bendrųjų principų rinkinį, kad vadovaujančioji institucija, visapusiškai remiama Komisijos tarnybų, 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu galėtų įdiegti, taikyti ir integruoti rizikos vertinimo priemonę „Arachne“ į savo valdymo patikrų procesus, kaip numatyta ir nuspręsta atsižvelgiant į jos programos ypatumus ir rizikos vertinimus.

Taikydama priemonę „Arachne“, programos vadovaujančioji institucija sutinka laikytis šioje chartijoje nustatytų principų.

2 BENDRIEJI PRINCIPAI

Vadovaujančioji institucija sutinka įdiegti rizikos vertinimo priemonę „Arachne“ kaip vieną iš kovos su sukčiavimu priemonių pagal BNR 125 straipsnio 4 dalies c punktą, siekdama padidinti efektyvumą ir veiksmingumą bei užkirsti kelią pažeidimams, taip pat integruoti rizikos vertinimo priemonę „Arachne“ į savo valdymo patikrų procesus, atitinkančius vadovaujančiosios institucijos nustatytas procedūras. Siekdamos šio tikslo, Komisijos tarnybos teiks vadovaujančiosioms institucijoms techninę ir administracinę pagalbą diegiant, integruojant ir taikant šią IT priemonę, taip pat teiks rizikos apskaičiavimo paslaugas.

3 RIZIKOS VERTINIMO PRIEMONĖS „ARACHNE“ NAUDA IR REZULTATŲ PANAUDOJIMAS

Rizikos vertinimo priemonė „Arachne“ yra naujausia duomenų gavybos ir duomenų gerinimo technologija. Taikant šią pažangiąją technologiją:

- bus prisidedama prie valdymo patikrų efektyvumo ir veiksmingumo didinimo, taip padedant optimizuoti dokumentų peržiūrai ir patikroms vietoje turimus žmogiškuosius išteklius;
- vadovaujančiajai institucijai bus suteikta galimybė užregistruoti ilgainiui padidėjusį valdymo patikrų veiksmingumą ir efektyvumą;
- bus užkirstas kelias galimiems pažeidimams, taigi sumažės klaidų lygis; tai yra bendras tiek Komisijos, tiek vadovaujančiųjų institucijų tikslas;
- pagal BNR 125 straipsnio 4 dalies c punktą bus įdiegta veiksminga ir proporcinga kovos su sukčiavimu priemonė.

[1] Šiuo metu taikoma Regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui, Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondui.

Vadovaujančiosios institucijos ir atitinkamų įstaigų, kurioms suteikta prieiga, darbuotojai rizikos apskaičiavimo rezultatus, gautus taikant priemonę „Arachne“, naudos tik valdymo patikroms, o ne asmeniniais ar kitais tikslais.

4 SĄNAUDOS IR MOKESČIAI UŽ LICENCIJAS

Komisijos tarnybos rizikos vertinimo priemonę „Arachne“ vadovaujančiosioms institucijoms teikia nemokamai. Jeigu nesusiklostys nenumatytos aplinkybės, Komisijos tarnybos teiks galimybę naudotis priemone „Arachne“ ir jos duomenų bazėmis, taip pat teiks priežiūros paslaugas, rengs mokymus ir teiks paramą visu dabartiniu 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu (iki laikotarpio pabaigos).

5 OLAF IR EUROPOS AUDITO RŪMŲ PRAŠYMU SUTEIKIAMA PRIEIGA

Komisijos tarnybos Europos Audito Rūmams (toliau – Audito Rūmai) ir Europos kovos su sukčiavimu tarnybai (toliau – OLAF) automatiškai nesuteiks galimybės naudotis rizikos apskaičiavimo rezultatais, gautais taikant priemonę „Arachne“. Tačiau, esant tinkamai pagrįstoms aplinkybėms, OLAF ir Audito Rūmai, atsižvelgę į kiekvieną konkretų atvejį, gali prašyti Komisijos tarnybų suteikti informacijos apie apskaičiuotą riziką.

Audito Rūmų arba OLAF teikiami prašymai paprastai turėtų būti susiję su atvejais, kai kyla įtarimų dėl sukčiavimo arba netinkamo Europos finansavimo naudojimo. Komisijos tarnybos kiekvienu konkrečiu atveju įvertins poreikio perduoti duomenis teisėtumą ir pagrindžiamuosius argumentus.

6 DUOMENŲ APSAUGA

2013 m. gegužės 17 d. Europos Komisija pateikė Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnui (toliau – EDAPP) reikalaujamą pranešimą dėl asmens duomenų tvarkymo. 2014 m. vasario 17 d. EDAPP pateikė teigiamą nuomonę (nuoroda 2013-0340) dėl priemonės „Arachne“ atitikties Reglamento (EB) Nr. 45/2001 nuostatoms ir 2016 m. birželio 30 d. – liepos 1 d. Komisijos tarnybų patalpose atliko patikrinimą, kad ištirtų, kaip toliau įgyvendinamos EDAPP rekomendacijos, ir užtikrintų, kad jų būtų laikomasi. Rekomendacijos, pateiktos 2016 m. lapkričio 24 d. paskelbtame pranešime (nuoroda 2016-0441), buvo įgyvendinamos siekiant užtikrinti visišką atitiktį Reglamento (EB) Nr. 45/2001 nuostatoms, įskaitant šiuos klausimus:

- ypatingų kategorijų duomenų tvarkymą, kaip nustatyta Reglamento Nr. 45/2001 10 straipsnyje, ir šiuo tikslu įgyvendintas apsaugos priemones, kuriomis siekta užtikrinti poreikį, proporcingumą ir duomenų kokybę;
- grįžtamojo ryšio grandinės funkcijas, kuriomis priemonės „Arachne“ naudotojams sudaromos sąlygos pranešti apie klaidas ar pažeidimus;
- priemones, kurių imtasi siekiant užtikrinti aukštą duomenų kokybę, atsižvelgiant į informaciją, gautą iš išorės žiniasklaidos šaltinių;
- praktinį duomenų saugojimo laikotarpių įgyvendinimą;
- duomenų subjektų naudojimąsi savo teisėmis;
- priemonės „Arachne“ informacijos apie asmens duomenis saugumo valdymo bendruosius aspektus (Reglamento Nr. 45/2001 22 straipsnis).

Rizikos vertinimo priemonė „Arachne“ grindžiama vidaus ir išorės duomenimis. Šiuos vidaus duomenis (projektų, paramos gavėjų, sutarčių, rangovų ir išlaidų) vadovaujančioji institucija gauna iš savo vietos kompiuterizuotų sistemų ir jie įkeliami į tam skirtą Komisijos tarnybų serverį.

Išorės duomenis pateikia du išorės paslaugų teikėjai, su kuriais Komisijos tarnybos sudariusios sutartį. Pirmojoje duomenų bazėje pateikiami finansiniai duomenys ir nurodomi daugiau kaip 200 mln. bendrovių akcininkai, patronuojamosios įmonės ir oficialūs atstovai. Antrojoje duomenų bazėje pateikiamas politikoje dalyvaujančių asmenų sąrašas, taip pat sankcijų sąrašai, vykdymo užtikrinimo sąrašai ir žiniasklaidoje kritiškai įvertintų atvejų sąrašai. Visi šie duomenys yra oficialiai skelbiami ir viešai prieinami. Pastarųjų, t. y. išorės duomenų, tvarkymui taikoma Reglamento Nr. 45/2001 10 straipsnio 5 dalis. Šie duomenys tvarkomi tik siekiant nustatyti paramos gavėjų, rangovų, sutarčių ir projektų lygmens sukčiavimo ir pažeidimų riziką tiek patvirtinant, tiek įgyvendinant projektą.

Rizikos vertinimo priemonės „Arachne“ naudotojai, prašydami ištaisyti nederančius vidaus ir išorės duomenis, turi naudoti grįžtamojo ryšio grandinę.

Vidaus duomenys ir apskaičiuotos rizikos rezultatai bus saugomi pagal reglamentų, kuriais reglamentuojamas ESI fondų įgyvendinimas, reguliavimo nuostatas, t. y. trejus metus nuo paskutinės išmokos 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu ir trejus metus po tų metų, kuriems Komisija 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu patvirtino veiksmų programos metinę finansinę ataskaitą.

Naudodama priemonės „Arachne“ programinę įrangą vadovaujančioji institucija turi laikytis nacionalinių ir Europos duomenų apsaugos taisyklių. Šiuo tikslu vadovaujančiosios institucijos privalo informuoti paramos gavėjus, kad jų duomenys, pateikiami išorės duomenų bazėse, bus tvarkomi siekiant nustatyti rizikos rodiklius. Ši informacija turi būti teikiama paramos gavėjams, pageidautina, į dotacijų ir (arba) sutarčių paraiškų dokumentus įtraukiant nuostatas dėl duomenų apsaugos. Komisijos tarnybos sukūrė tam skirtą interneto svetainę[2], kurioje paaiškinama procedūra ir nurodyta, kokiu tikslu analizuojami duomenys. Vadovaujančioji institucija pateikia nuorodą į šią interneto svetainę savo interneto svetainėje. Rizikos apskaičiavimo rezultatai yra valdymo patikroms naudojami vidaus duomenys, todėl jiems taikomos duomenų apsaugos sąlygos ir jie neturėtų būti skelbiami **(jų neturėtų skelbti nei Komisijos tarnybos, nei vadovaujančiosios institucijos).**

7 PRIEMONĘ „ARACHNE“ TAIKANČIAI VADOVAUJANČIAJAI INSTITUCIJAI KOMISIJOS TARNYBŲ TEIKIAMA PARAMA

Komisijos tarnybos teiks paramą vadovaujančiajai institucijai, kad pastaroji galėtų veiksmingai ir efektyviai taikyti rizikos vertinimo priemonę „Arachne“.

Ši parama apims:

- techninę pradinio rizikos vertinimo priemonės „Arachne“ diegimo paramą;
- techninę paramą, kad vadovaujančioji institucija galėtų siųsti duomenis XML formatu, būtinu keistis duomenimis su „Arachne“;
- pradinį pagrindinių naudotojų mokymą pagal instruktorių rengimo principą, kad būtų galima veiksmingai ir efektyviai taikyti priemonę „Arachne“;
- mokymus po svarbių rizikos vertinimo priemonės „Arachne“ pakeitimų;
- rekomendaciją įtraukti rizikos vertinimo priemonę „Arachne“ į kasdienę valdymo patikros procedūrą;

[2] http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=325&intPageId=3587&langId=lt

- nuolatinę paramą siekiant sudaryti palankesnes sąlygas veiksmingai naudoti turimus išteklius, kai tai įmanoma;
- palankesnes sąlygas priemonę „Arachne“ taikančioms vadovaujančiosioms institucijoms dalytis patirtimi ir gerąja praktika.

8 KOMISIJOS TARNYBŲ IR VALSTYBIŲ NARIŲ VALDŽIOS INSTITUCIJŲ NAUDOJIMASIS PRIEMONE „ARACHNE“

Komisijos tarnybų auditoriai gali naudotis priemonės „Arachne“ rizikos apskaičiavimo rezultatais ir bendrovių duomenų baze. Komisijos auditoriai gali atsižvelgti į riziką, nustatytą parengiamajame audito etape atrinkus projektus auditui. Tačiau Komisijos tarnybos negali taikyti priemonės „Arachne“ projektams atrinkti, nes rezultatai negali būti laikomi tipiškais dėl to, kad ta pati rizika gali daryti poveikį pačiai programai.

Komisijos tarnybos gali atlikti sistemos auditą pagal pagrindinį reikalavimą Nr. 7 (tinkamos kovos su sukčiavimu procedūros ir horizontalioji analizė). [3] Tokiomis aplinkybėmis Komisijos tarnybos susipažins su priemonės „Arachne“ rezultatais ir išnagrinės, kaip veiksmingai vadovaujančioji institucija arba jos tarpinės institucijos naudojasi priemone „Arachne“.

Komisijos tarnybos pripažįsta, kad pačios valstybių narių valdžios institucijos turi pasirinkti toliau nagrinėtinus atskirus projektus arba projektų visumą, atsižvelgdamos į rizikos rodiklius ir rizikos įverčius, apskaičiuotus taikant priemonę „Arachne“. Tačiau valstybėms narėms primygtinai rekomenduojama iš anksto apibrėžti savo strategiją dėl rizikos vertinimo analizės, pagal kurią bus nustatomi tyrimui atrinkti projektai. Komisija taip pat pripažįsta, kad, siekiant nustatyti tikrintinus projektus, reikia atsižvelgti į specialistų nuomonę ir išteklių apribojimus. Kad galėtų nurodyti, kokių veiksmų ėmėsi dėl pavienių ištirtų atvejų, valstybių narių valdžios institucijos turėtų registruoti savo veiklą, pataisas arba atvejų nagrinėjimo nutraukimą. Kalbant apie pastarąją kategoriją, valstybių narių valdžios institucijos, naudodamosi priemonės „Arachne“ atvejų valdymo sistema, turėtų pranešti apie savo sprendimą netvirtinti „projektų, kurių rizikos įvertis didelis“.

9 NAUDA IR PASEKMĖS VADOVAUJANČIAJAI INSTITUCIJAI, JEI TAIKANT PRIEMONĘ „ARACHNE“ NURODOMA DIDELĖ RIZIKA

Taikant rizikos vertinimo priemonę „Arachne“, vadovaujančioji institucija bus įspėta apie rizikingiausius projektus, sutartis, rangovus ir paramos gavėjus ir galės sutelkti patikroms skirtus administracinius pajėgumus.

Jei remdamasi rizikos vertinimo rezultatais ir vėliau atlikusi rizikos patikrą vadovaujančioji institucija padaro išvadą, kad išlaidos gali būti pakitusios dėl pažeidimų, prieš tai, kai tvirtinančioji institucija apie tai praneša Komisijai, vadovaujančioji institucija atlieka visas, jos manymu, būtinas ir tinkamas procedūras. Vadovaujančioji institucija tai atliks atsižvelgdama į valdymo ir kontrolės sistemose nurodytą tvarką bei vadovaudamasi galiojančiomis taisyklėmis, kad išvengtų pažeidimų ir sukčiavimo atvejų, juos nustatytų ir ištaisytų, taip pat atitinkamai apie tai praneštų OLAF per Pažeidimų valdymo sistemos duomenų bazę.

[3] http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_common_mcs_assessment_lt.pdf

Jei atlikusi analizę vadovaujančioji institucija nustato pasikartojančią riziką, siekiant užkirsti kelią būsimai rizikai, turėtų būti sustiprintos valdymo ir kontrolės sistemos. Vėliau vadovaujančioji institucija turėtų nustatyti projektus ar operacijas, susijusias su šia pasikartojančia rizika, ir imtis būtinų priemonių pagal juos atliktų operacijų teisėtumui, tvarkingumui ir tinkamumui užtikrinti.

10 LEIDIMŲ SUTEIKIMO PROCEDŪRA IR PRIEIGOS TEISĖS

Vadovaujančioji institucija pagal BNR 125 straipsnio 4 dalies c punktą yra atsakinga už veiksmingų ir proporcingų kovos su sukčiavimu priemonių nustatymą. Pagal oficialius vadovaujančiosios institucijos nurodymus Komisijos tarnybos suteiks vietos administratoriaus teises atitinkamiems priemonės „Arachne“ naudotojams. Šie vietos administratoriai turės teisę suteikti prieigą prie veiksmų programų, kurias jie administruoja, vietos naudotojams – vadovaujančiosioms institucijoms, tvirtinančiosioms institucijoms, audito institucijoms ir tarpinėms institucijoms.

Priemonės „Arachne“ vietos administratorius (-iai) vykdo šias užduotis:

- nustato prieigos prašančių naudotojų tapatybę ir įsitikina, kad tie naudotojai priklauso konkrečios veiksmų programos (-ų) valdymo ir kontrolės sistemai (-oms);
- priemonės „Arachne“ naudotojų valdymo duomenų bazėje sukuria naudotojų paskyras, priskiria tinkamą naudotojo funkciją ir suteikia prieigą prie veiksmų programų, kurių prieigos jie prašo;
- informuoja naudotojus apie jų prievoles palaikyti sistemos saugumą;
- užtikrina, kad naudotojų atpažinimo duomenys visada būtų tikslūs: prašo panaikinti prieigos teises, kai jų nebereikia arba jos nebėra pagrįstos (reguliariai peržiūri naudotojų paskyras, panaikina asmenų, kurie nebedirba institucijose arba nebėra susiję su užduotimis, kurioms atlikti jiems suteikta prieiga, prieigos teises ir t. t.);
- imasi skubių veiksmų įtartinų įvykių, kurie gali pažeisti sistemos saugumą, atveju.
  Įtartina veikla gali būti laikomi šie veiksmai (sąrašas nėra baigtinis):
  - prieigos prašo nežinomas asmuo ar organizacija;
  - prie sistemos prisijungia asmenys, nebeturintys teisės ja naudotis;
  - asmuo naudojasi kito asmens prieigos duomenimis.

Komisijos tarnybos turi informacijos apie visus naudotojus, turinčius priemonės „Arachne“ paskyrą, ir kartą per metus susisieks su vadovaujančiąja institucija, kad gautų visų naudotojų, turinčių prieigą prie ESI fondų veiksmų programų priemonėje „Arachne“, sąrašą. Atsakomybė patvirtinti šį sąrašą arba pakeisti prieigos teises ir toliau priklauso vadovaujančiajai institucijai ir (arba) vietos administratoriui (-iams), atsižvelgiant į nustatytas procedūras.

Komisijos tarnybų prašymu vadovaujančioji institucija įsipareigoja informuoti Komisiją, kuriems naudotojams ji suteikė prieigą (asmens vardas, pavardė ir įstaigos ar institucijos, kurioje dirba asmuo, pavadinimas).

11 DUOMENŲ PERDAVIMAS

Vadovaujančioji institucija reguliariai (bent kas 3 mėnesius) XML formatu perduoda reikalaujamai priemonės „Arachne“ taikymo sričiai priklausančius ir Komisijos deleguotojo reglamento (ES) Nr. 480/2014 III priede nurodytus duomenų laukelius, skirtus veiksmų programoms.

Be duomenų laukelių, įtrauktų į Komisijos deleguotojo reglamento (ES) Nr. 480/2014 III priedą, vadovaujančioji institucija gali savanoriškai padidinti užpildytų duomenų laukelių, kuriuos reikia įkelti į priemonę „Arachne“, skaičių.

Jeigu vadovaujančioji institucija reguliariai neatnaujina duomenų, Komisijos tarnybos gali nuspręsti panaikinti galimybę naudotis priemone „Arachne“.

12 DUOMENŲ KOKYBĖS UŽTIKRINIMAS

Atsakomybė už išorės duomenų, kurie tvarkomi apskaičiuojant riziką, kokybę ir patikimumą tenka paslaugų teikėjams; paslaugų teikėjai užtikrina šių duomenų kokybę ir patikimumą. Vidaus duomenų kokybę ir kiekybę užtikrina vadovaujančioji institucija. Kuo daugiau vadovaujančioji institucija pateikia vidaus duomenų, tuo tikslesnis rizikos vertinimo priemonės „Arachne“ rizikos apskaičiavimo rezultatas.

13 NUTRAUKIMAS IR PRIEIGOS PANAIKINIMAS

Bet kuri šalis gali vienašališkai nuspręsti nebesilaikyti šios chartijos. Jeigu vadovaujančioji institucija nesilaikys pirmiau aprašytų gairių, Komisijos tarnybos susisieks su atitinkama vadovaujančiąja institucija, kad aptartų ir įvertintų tolesnį priemonės „Arachne“ taikymą. Išimtiniais atvejais Komisijos tarnybos pasilieka teisę panaikinti atitinkamos vadovaujančiosios institucijos galimybę naudotis priemone „Arachne“. Jeigu vadovaujančioji institucija nuspręs nebesinaudoti priemone „Arachne“, vadovaujančiosios institucijos prašymu Komisijos tarnybos priemonės „Arachne“ duomenų bazėje panaikins visus su projektais ir sutartimis susijusius duomenis, kuriuos atitinkamai veiksmų programai pateikė vadovaujančioji institucija.

Michel Servoz
EMPL GD generalinis direktorius

Marc Lemaitre
REGIO GD generalinis direktorius